

POLITIKY
EURÓPSKEJ ÚNIE

Poľnohospodárstvo

Partnerstvo Európy
a poľnohospodárov

Spoločná poľnohospodárska politika
EÚ (SPP) – naše potraviny, náš vidiek
a naše životné prostredie

POLITIKY EURÓPSKEJ ÚNIE

Táto brožúra je súčasťou série publikácií, ktoré vysvetľujú, čo robí Európska únia v rôznych politických oblastiach, aké sú dôvody jej opatrení a aké výsledky dosiahla.

Tieto brožúry môžete nájsť online:

http://europa.eu/pol/index_sk.htm
<http://europa.eu/!fH34mj>

OBSAH

Prečo potrebujeme spoločnú
poľnohospodársku politiku? 3

Ako funguje spoločná
poľnohospodárska politika? 7

Čo robí EÚ? 8

Európske poľnohospodárstvo
do roku 2020: riešenie
budúcich výziev 16

Ďalšie informácie 16

Politiky Európskej únie: Poľnohospodárstvo

Európska komisia
Generálne riaditeľstvo pre komunikáciu
Informácie pre občanov
1049 Brusel
BELGICKO

Zdá sa vám táto publikácia užitočná? Napíšte nám:
comm-publi-feedback@ec.europa.eu

Rukopis bol aktualizovaný v decembri 2016

Fotografia na titulnej strane a na strane 2:
© Phovoir
16 s. – 21 × 29,7 cm

Print ISBN 978-92-79-59607-0
doi:10.2775/6783
NA-02-16-625-SK-C

PDF ISBN 978-92-79-59594-3
doi:10.2775/326304
NA-02-16-625-SK-N

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej
únie, 2017

Printed by Bietlot in Belgium

© Európska únia, 2017

Opakované použitie je povolené len s uvedením zdroja. Pravidlá na opakované použitie dokumentov Európskej komisie sú upravené rozhodnutím 2011/833/EÚ (Ú. v. EÚ L 330, 14.12.2011, s. 39). Na akékoľvek použitie alebo reprodukciu fotografií alebo iného materiálu, ktorý nie je predmetom autorského práva EÚ, je potrebné povolenie priamo od držiteľov autorských práv.

Ako funguje EÚ
Desať priorít pre Európu
Zakladatelia EÚ

Bankovníctvo a financie
Bezpečnosť potravín
Clá
Dane
Doprava
Energetika
Euro a hospodárska a menová únia
Hospodárska súťaž
Humanitárna pomoc a civilná ochrana
Jednotný digitálny trh
Kultúra a audiovizuálna oblasť
Medzinárodná spolupráca a rozvoj
Námorné záležitosti a rybníctvo
Obchod
Oblasť klímy
Poľnohospodárstvo ✘
Regionálna politika
Rozpočet
Rozšírenie
Spotrebiteľia
Spravodlivosť, základné práva a rovnosť
Verejné zdravie
Vnútorný trh
Výskum a inovácie
Vzdelávanie, odborná príprava, mládež a šport
Zamestnanosť a sociálne veci
Životné prostredie

Prečo potrebujeme spoločnú poľnohospodársku politiku?

Výzvy, ktorým poľnohospodárstvo čelí posledných 50 rokov

Spoločná poľnohospodárska politika (SPP), ktorá bola zavedená v roku 1962, je partnerstvom medzi poľnohospodárstvom a spoločnosťou, medzi Európou a jej poľnohospodármi. Jej hlavnými cieľmi sú:

- zlepšenie poľnohospodárskej produktivity v záujme stabilnej ponuky dostupných potravín pre spotrebiteľov,
- zabezpečenie primeraného príjmu pre európskych poľnohospodárov.

Dnes, o viac než päťdesiat rokov neskôr, má EÚ pred sebou ďalšie výzvy, akými sú:

- zaistenie životaschopnej potravinárskej výroby s cieľom prispieť k zabezpečeniu potravy pre celosvetovú populáciu, ktorá v budúcnosti podľa očakávaní výrazne narastie,
- zmena klímy a udržateľné riadenie prírodných zdrojov,
- starostlivosť o vidiek v celej EÚ a zachovanie životaschopnosti vidieckeho hospodárstva.

SPP je spoločná politika pre všetky členské štáty Európskej únie. Spravuje a financuje sa na európskej úrovni zo zdrojov rozpočtu EÚ.

V EÚ žije 500 miliónov spotrebiteľov a všetci potrebujú spoľahlivé dodávky zdravých a výživných potravín za dostupné ceny. Hospodárske prostredie ostáva neisté a nepredvídateľné. Navyše sa musíme venovať mnohým súčasným a budúcim problémom, ku ktorým okrem iného patrí celosvetová hospodárska súťaž, hospodárske a finančné krízy, zmena klímy či nestabilné výrobné náklady, napríklad v prípade palív alebo hnojív.

Spoločná poľnohospodárska politika sa týka našich potravín

Práve v záujme zvládnutia uvedených problémov EÚ vytvorila a uskutočňuje spoločnú poľnohospodársku politiku. Jej účelom je vytvárať podmienky, ktoré poľnohospodárom umožnia v spoločnosti plniť mnohoraké úlohy – a najdôležitejšou z nich je výroba potravín.

Vďaka SPP majú občania Európy zaručenú potravinovú bezpečnosť. Ako spoločnosť si môžeme byť istí, že naši poľnohospodári vyrábajú potraviny, ktoré potrebujeme.

Poskytujú pozoruhodný výber a hojné množstvo cenovo dostupných, bezpečných a kvalitných výrobkov. EÚ je na celom svete známa svojimi potravinami a kulinárskymi tradíciami. Vďaka svojim výnimočným poľnohospodárskym zdrojom má možnosť i povinnosť zohrávať kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní celosvetovej potravinovej bezpečnosti.

Európania si môžu byť istí, že poľnohospodári vyrábajú potraviny zodpovedajúce ich potrebám.

Spoločná poľnohospodárska politika sa týka nášho vidieka

Potraviny nie sú jediným aspektom poľnohospodárstva. Ide aj o vidiecke komunity a ľudí, ktorí v nich žijú. Ide o náš vidiek a jeho vzácne prírodné zdroje.

Vo všetkých členských štátoch EÚ poľnohospodári udržiavajú vidiek pri živote a uchovávajú dedinský spôsob života. Bez fariem a poľnohospodárov by sa naše osady, dediny a mestečká ocitli v nepriaznivej situácii.

Od poľnohospodárstva závisí mnoho pracovných miest na vidieku. Poľnohospodári potrebujú stroje, budovy, palivo, hnojivá a zdravotnú starostlivosť pre svoje zvieratá. V týchto „vstupných“ odvetviach pracuje mnoho ľudí. Iní sú zamestnaní vo „výstupných“ sektoroch, ku ktorým patrí napríklad príprava, spracovanie a balenie potravín. Ďalší pracujú v oblasti skladovania, prepravy a maloobchodného predaja potravín.

Ak majú poľnohospodári pracovať efektívne a spomínané vstupné a výstupné sektory zostať modernými a produktívnymi, treba im zaručiť jednoduchý prístup k najnovším informáciám v oblasti poľnohospodárstva, chovateľských postupov a vývoja trhu. Preto sa SPP okrem iného zameriava na zlepšenie prístupu k vysokorýchlostným technológiám vo vidieckych oblastiach, čím prispieva k dosahovaniu jednej z desiatich hlavných priorít Komisie – prepojeného jednotného digitálneho trhu. Očakáva sa, že spoločná poľnohospodárska politika prinesie v období medzi rokmi 2014 a 2020 kvalitnejšie internetové služby a infraštruktúru 18 miliónom obyvateľov žijúcich na vidieku, teda 6,4 % celkovej vidieckej populácie EÚ.

Poľnohospodárstvo a potravinárska výroba sú teda kľúčovými prvkami nášho hospodárstva i spoločnosti ako takej. V 28 členských štátoch EÚ sa nachádza približne 11 miliónov fariem a asi 22 miliónov ľudí pravidelne pracuje v poľnohospodárskom odvetví. Sektory poľnohospodárstva a potravinárstva spolu zabezpečujú v rámci EÚ takmer 44 miliónov pracovných miest.

Spoločná poľnohospodárska politika sa týka nášho životného prostredia

Krajina nášho vidieka sa nenachádza vo svojom pôvodnom, prirodzenom stave – po stáročia ju formujú poľnohospodári. Poľnohospodárskej činnosti vďaka naše životné prostredie a krajina za svoj rozmanitý ráz. Náš vidiek je domovom veľkého množstva fauny a flóry. Rozmanitosť biologických druhov (biodiverzita) má zásadný význam pre trvalo udržateľný rozvoj vidieka.

Poľnohospodári sa starajú o vidiek v prospech nás všetkých. Poskytujú verejné statky, z ktorých najväčší význam má dobrá starostlivosť o pôdu, krajinu a biodiverzitu, ako aj ich uchovávanie. Trh za tieto verejné statky neplatí. Európska únia však poľnohospodárom poskytuje podporu príjmu ako odmenu za ich služby pre celú spoločnosť.

Zmena klímy môže poľnohospodárom spôsobiť vážne problémy. Prostredníctvom SPP dostávajú finančnú pomoc, vďaka ktorej môžu svoje pracovné metódy a systémy prispôbiť tak, aby si dokázali poradiť s následkami klimatickej zmeny.

Poľnohospodári si ako prví uvedomujú potrebu starostlivosti o prírodné zdroje – koniec koncov od týchto zdrojov závisí ich živobytie. EÚ v snahe zabrániť negatívnym vedľajším účinkom niektorých poľnohospodárskych postupov poskytuje poľnohospodárom stimuly a motivuje ich, aby pracovali udržateľným a ekologickým spôsobom.

Poľnohospodári majú teda dvojakú úlohu: vyrábať potraviny a zároveň chrániť prírodu a zachovať biodiverzitu.

Environmentálne udržateľné poľnohospodárstvo, ktoré k využívaniu prírodných zdrojov pristupuje rozvážne, má kľúčový význam pre našu potravinársku výrobu i kvalitu života – a to platí pre dnešok, zajtrajšok, aj pre budúce generácie.

Poľnohospodári sa starajú o vidiek v prospech nás všetkých.

História európskeho poľnohospodárstva

1957

Rímskou zmlouvou sa medzi šiestimi západoeurópskymi krajinami vytvára Európske hospodárske spoločenstvo (predchodca dnešnej EÚ).

1962

Zrodila sa spoločná poľnohospodárska politika. SPP predstavuje spoločnú politiku, ktorá má zabezpečiť občanom EÚ cenovo dostupné potraviny a poľnohospodárom primeranú životnú úroveň.

1984

SPP sa stáva obeťou vlastného úspechu. Poľnohospodárske podniky vyrábajú viac potravín, ako je potrebné. Nadbytky sa skladujú a vytvárajú „hory potravín“. Zavádza sa viacero opatrení, ktorých cieľom je priblížiť objem produkcie skutočným potrebám trhu.

1992

SPP sa preorientúva z podpory trhu na podporu výrobcov. Znižuje sa dotovanie cien a nahrádzajú ho platby priamej pomoci poľnohospodárom, ktorí sú podporovaní v tom, aby boli šetrnejší k životnému prostrediu.

Reforma prebieha v rovnakom čase ako Summit Zeme v Riu v roku 1992, na ktorom sa zavádza zásada trvalo udržateľného rozvoja.

2003

SPP poskytuje podporu príjmu. Novou reformou SPP sa prerušuje spojenie dotácií s výrobou. Poľnohospodári dostávajú podporu príjmu pod podmienkou, že obhospodarujú poľnohospodársku pôdu a splňajú normy týkajúce sa bezpečnosti potravín, ochrany životného prostredia, zdravia zvierat a ich dobrých životných podmienok.

2013

Cieľom reformy SPP je posilniť konkurencieschopnosť sektora, podporiť udržateľné poľnohospodárstvo, inovácie, zamestnanosť a rast vo vidieckych oblastiach a zamerať finančnú pomoc na produktívne využívanie pôdy.

© iStockphoto/Milan Zere mski

Ako chránime prírodu a biodiverzitu?

Prečo sa o poľnohospodárskej politike rozhoduje na európskej úrovni?

Poľnohospodárstvo ako sektor je takmer výlučne podporované na európskej úrovni – na rozdiel od iných odvetví hospodárstva, kde zodpovednosť pripadá vládam jednotlivých krajín. Je dôležité mať verejnú politiku v sektore, ktorý je zodpovedný za zaistenie našej potravinovej bezpečnosti a ktorý zohráva kľúčovú úlohu pri využívaní prírodných zdrojov a pri hospodárskom rozvoji vidieckych oblastí.

Medzi hlavné ciele SPP patrí zlepšenie poľnohospodárskej produktivity, aby mali spotrebitelia k dispozícii stabilnú ponuku cenovo dostupných potravín, a zabezpečenie primeraného príjmu pre poľnohospodárov.

Všetky členské štáty majú tieto dva ciele, z ktorých ani jeden nie je možné dosiahnuť bez finančnej podpory poľnohospodárstva a vidieckych oblastí. Rozpočtové prostriedky možno využívať lepšie, ak namiesto 28 národných politík jednotlivých štátov existuje jedna spoločná politika EÚ.

Spoločný prístup k podpore poľnohospodárstva na jednom veľkom európskom trhu s poľnohospodárskymi výrobkami zabezpečuje spravodlivé podmienky pre poľnohospodárov, ktorí súťažajú na vnútornom európskom trhu i celosvetovo.

Niet pochýb, že bez spoločnej politiky by každý členský štát EÚ uplatňoval svoju vnútroštátnu politiku v rôznej miere a s rôznymi stupňami verejnej intervencie. Politika stanovená na európskej úrovni zabezpečuje, aby na jednotnom trhu platili spoločné pravidlá a aby pokrok dosiahnutý prostredníctvom najnovších reforiem pomáhal zvyšovať konkurencieschopnosť európskeho poľnohospodárstva, rieši nestabilitu trhu tam, kde je to potrebné a určuje spoločnú obchodnú politiku, ktorá umožňuje Európskej únii vystupovať na rokovaníach s globálnymi obchodnými partnermi ako jeden celok.

Ako funguje spoločná poľnohospodárska politika?

Poľnohospodárstvo závisí od počasia a klímy viac než mnoho iných sektorov. Navyše v poľnohospodárskom odvetví treba rátať s nevyhnutným časovým rozdielom medzi dopytom na strane spotrebiteľov a schopnosťou farmárov dodať tovar – vypestovanie väčšieho množstva pšenice či produkcia väčšieho množstva mlieka si nevyhnutne vyžaduje čas. V porovnaní so spotrebou iných výrobkov je naša konzumácia potravín do značnej miery konštantná, takže aj malé zmeny v objeme produkcie môžu mať veľký vplyv na ceny.

Takáto obchodná neistota potvrdzuje, že verejný sektor zohráva dôležitú úlohu pri zabezpečovaní stabilného príjmu pre poľnohospodárov. Tí sú ťažiskom stabilných a bezpečných dodávok potravín pre viac ako 500 miliónov obyvateľov. SPP teda pomáha poľnohospodárom formou:

- **podpory príjmu:** Priame platby podporujú príjmy poľnohospodárskych podnikov a odmeňujú poľnohospodárov za to, že poskytujú verejné statky, za ktoré bežne trhy neplatia. Ide tu napríklad o starostlivosť o vidiek.
- **trhových opatrení:** Európska komisia môže prijímať opatrenia spojené s riešením zložitých situácií na trhu, ako je náhly pokles dopytu v dôsledku zdravotnej výstrahy či prepad cien spôsobený dočasnou nadmernou ponukou na trhu.
- **opatrení na rozvoj vidieka:** Cieľom národných (niekedy regionálnych) programov rozvoja je zamerať sa na osobitné potreby a výzvy, ktorým čelia vidiecke oblasti. Hoci členské štáty pri tvorbe svojich programov využívajú rovnaký zoznam opatrení, majú možnosť v rámci svojho územia riešiť najdôležitejšie otázky, ktoré odrážajú ich osobitné ekonomické, prírodné a štrukturálne podmienky. Tzv. prístup Leader ako neoddeliteľná súčasť programov rozvoja vidieka nabáda miestnych ľudí k riešeniu miestnych problémov.

Trhové opatrenia a podpora príjmu sú výlučne financované z rozpočtu EÚ, zatiaľ čo rozvoj vidieka je založený na viacročnom programovaní a spolufinancovaný členskými štátmi.

Financovanie politiky z rozpočtu EÚ

Rozpočet určený na spoločnú poľnohospodársku politiku je pre niektorých ľudí spornou témou. Napríklad často počuť tvrdenie, že polovica rozpočtu EÚ ide na spoločnú poľnohospodársku politiku. Takéto vyhlásenie však neberie riadne do úvahy rozpočtový mechanizmus EÚ ani ciele spoločnej poľnohospodárskej politiky.

Je pravdou, že SPP čerpá približne 40 % rozpočtu EÚ. Dôvodom je však to, že SPP je jednou z mála oblastí, kde sa jedna spoločná politika financuje predovšetkým z prostriedkov EÚ. Väčšinu ostatných verejných politík prevažne financujú členské štáty.

Preto je dôležité zahrnúť rozpočet spoločnej poľnohospodárskej politiky do rámca všetkých verejných výdavkov EÚ. V tejto súvislosti je rozpočet na SPP malý – predstavuje len 1 % všetkých verejných výdavkov v EÚ.

V roku 2016 to bolo približne 61 miliárd €.

Podiel rozpočtu spoločnej poľnohospodárskej politiky na celkovom rozpočte EÚ v priebehu uplynulých 30 rokov veľmi prudko klesol z takmer 75 % na menej ako 40 %.

Počas tohto obdobia vstúpilo do Únie 18 nových členských štátov (počet poľnohospodárov sa tak viac ako zdvojnásobil) a v dôsledku toho sú dnes oveľa nižšie výdavky na poľnohospodára ako v minulosti.

Čo robí EÚ?

Spoločná poľnohospodárska politika sa týka našich farmárov

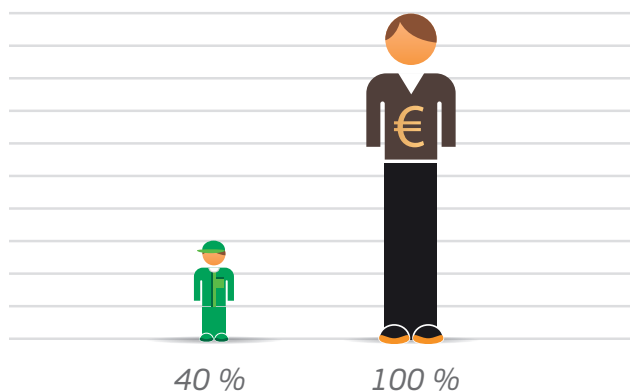
V Európskej únii sa nachádza približne 11 miliónov fariem a celkovo 44 miliónov ľudí pracuje v potravinovom dodávateľskom reťazci EÚ. Prvým článkom v reťazci potravinárskej výroby sú poľnohospodári. Európska únia si nemôže dovoliť o nich prísť, pretože zo strategického a ekonomického hľadiska zohrávajú veľmi dôležitú úlohu. Základné, inštinktívne poľnohospodárske zručnosti sa nedajú naučiť z kníh, ale odovzdávajú sa z generácie na generáciu.

Mnoho mladých ľudí však už nepovažuje prácu v poľnohospodárstve za atraktívne povolanie, a tak počet poľnohospodárov neustále klesá. V roku 2013 len 6 % fariem spravovali poľnohospodári vo veku do 35 rokov, zatiaľ čo až v 31 % prípadov išlo o ľudí starších ako 65 rokov.

Preto sa v rámci SPP poskytujú mladým začínajúcim poľnohospodárom finančné prostriedky na kúpu pôdy, strojov a vybavenia. Navyše sa novým aj skúseným poľnohospodárom udeľujú granty na školenia v oblasti najnovších technických výrobných postupov.

Podpora mladých poľnohospodárov a zabezpečenie kontinuity z generácie na generáciu je v rámci rozvoja vidieka v EÚ skutočnou výzvou.

VÝŠKA PRÍJMOV V POĽNOHOSPODÁRSTVE V POROVNANÍ S PRÍJMAMI Z NEPOĽNOHOSPODÁRSKYCH ČINNOSTÍ

Údaje predstavujú porovnanie príjmov rodinných poľnohospodárskych podnikov a priemernej mzdy v celom hospodárstve za rok 2014.

Zdroj: Európska komisia.

TABUĽKA POTRAVIN KAŽDOROČNE VYPESTOVANÝCH NAŠIMI POĽNOHOSPODÁRMI

Priemer za roky 2012 až 2014.

	obilniny: 300 miliónov ton
	cukor: 18 miliónov ton
	olejiny: 30 miliónov ton
	olivový olej: 2 milióny ton
	jablká: 10 miliónov ton
	hrušky: 2 milióny ton
	citrusové plody: 11 miliónov ton
	víno: 170 miliónov hektolitrov
	hovädzie a teľacie mäso: 7 miliónov ton
	bravčové mäso: 20 miliónov ton
	hydinové mäso: 13 miliónov ton
	vajcia: 7 miliónov ton
	mlieko: 150 miliónov ton

V niektorých častiach Európy je mimoriadne náročné venovať sa poľnohospodárskej činnosti – napríklad v kopcovitých, horských a/alebo vzdialených regiónoch. Je dôležité udržiavať komunity v týchto regiónoch pri živote. Vďaka finančným prostriedkom z SPP sa zabezpečuje, aby si vidiecke komunity v oblastiach, ktoré sú najviac vystavené nepriaznivým vplyvom, zachovali dobrý ekonomický stav a postupne nevymizli.

Vďaka SPP poľnohospodári produkujú to, čo chcú spotrebitelia

Zo spoločnej poľnohospodárskej politiky majú najväčší úžitok samotní obyvatelia EÚ. V našich obchodoch a supermarketoch je vždy dostatok potravín, zvyčajne za dostupné ceny. V súčasnosti vo väčšine krajín EÚ potraviny predstavujú 11 % celkových spotrebných výdavkov priemernej rodiny, teda o polovicu menej ako v roku 1962.

*Polnohospodári pracujú
čoraz viac na ochrane
životného prostredia
a tradičného rázu krajiny.*

Vďaka poľnohospodárom máme k dispozícii bezpečné dodávky vysokokvalitných potravín. Európa je považovaná za svetového lídra v sektoroch, ako je produkcia olivového oleja, mliečnych výrobkov, mäsa, vína a liehovín. Okrem toho môžeme ľahko zistiť, ako a kde boli naše potraviny vyrobené, keďže pravidlá EÚ v oblasti označovania a vysledovateľnosti poskytujú spotrebiteľom pri nákupe potravín údaje, ktoré im pomôžu prijať informované rozhodnutie.

Mnoho európskych spotrebiteľov dáva prednosť miestnym alebo regionálnym výrobkom, pokiaľ sú dostupné. Tradičné špeciality sú čoraz populárnejšie, a tak dnes mnohí poľnohospodári spracúvajú svoje vlastné výrobky, čím im pridávajú miestnu hodnotu, a spotrebiteľom ich priamo predávajú na farmárskych trhoch. Európska únia tento trend podporuje tým, že zaregistrovala už viac než 3 400 výrobkov, ktoré chráni „zemepisnými označeniami“. Tie potvrdzujú, že istý produkt bol vyrobený na území určitej krajiny, regiónu či lokality, kde sa jeho kvalita, povesť alebo iné vlastnosti spájajú so zemepisným pôvodom.

Polnohospodári ako „manažéri vidieka“

Približne polovica pôdy EÚ sa využíva na poľnohospodárske účely. Poľnohospodárstvo je teda veľmi dôležité pre naše prírodné prostredie. Po celé stáročia pomáha vytvárať a zachovávať množstvo vzácných, čiastočne prirodzených biotopov. Tie v súčasnosti určujú ráz veľkej časti krajiny naprieč EÚ a sú domovom rôznych druhov voľne žijúcich zvierat. Poľnohospodárstvo a príroda sa navzájom ovplyvňujú. Vďaka postupným reformám SPP sú naše

poľnohospodárske metódy čoraz šetrnejšie k životnému prostrediu.

Dnešní poľnohospodári majú dvojakú úlohu – vyrábať potraviny a starať sa o vidiek. V druhom prípade tak poskytujú verejné statky. Celá súčasná aj budúca spoločnosť profituje z vidieka, pokiaľ ho poľnohospodári dôsledne riadia a dobre sa oň starajú. Je teda spravodlivé, ak ich prostredníctvom SPP odmeňujeme za to, že nám tieto vzácne verejné statky zabezpečujú.

Aby mali farmári po reforme z roku 2013 plný nárok na platby na podporu príjmu, musia si osvojiť environmentálne udržateľné poľnohospodárske postupy. V praxi to znamená, že musia udržiavať oblasti s trvalým trávny porastom (tráva dobre absorbuje oxid uhličitý, čím pomáha bojovať proti zmene klímy), pestovať určité minimálne množstvo plodín a využívať 5 % svojej ornej pôdy na poľnohospodárske účely tak, aby podporovali biodiverzitu. Takéto územie sa nazýva oblasťou ekologického záujmu. Poľnohospodári môžu získať dodatočnú podporu, ak prijímú prísnejšie agroenvironmentálne poľnohospodárske postupy.

Z SPP sa okrem iného podporujú aj také poľnohospodárske postupy ako uchovávanie estetickej hodnoty krajiny v súlade s preferenciami verejnosti.

Ochrana biodiverzity a biotopov voľne žijúcich druhov, riadenie vodných zdrojov a boj proti zmene klímy sú ďalšími prioritami, ktoré poľnohospodári musia mať na pamäti.

V tejto súvislosti zohráva dôležitú úlohu sústava Natura 2000 – program EÚ predstavujúci sieť asi 27 000 lokalít, ktorá pokrýva približne pätinu územia EÚ a ktorej cieľom je ochrana biodiverzity v Európe. Zahrnuté lokality nie sú „uzavreté“, chránené územia. Naopak, sú otvorené a často závislé od udržateľného využívania pôdy a ľudských činností, ktoré ich dlhodobo formujú a uchovávajú. Mnohé z nich sa nachádzajú na poľnohospodárskej pôde a farmári sa zaväzujú obhospodarovať krajinu tak, aby sa zachovala biodiverzita.

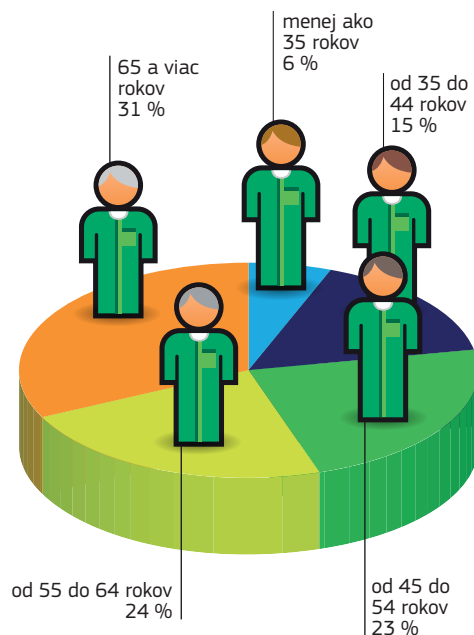
Hospodárstvo a spôsob života na vidieku závisia od poľnohospodárstva

Hoci je poľnohospodárstvo hlavnou ekonomickou činnosťou vo väčšine vidieckych oblastí, poľnohospodári sa okrem výroby potravín venujú aj iným činnostiam. Často spracúvajú svoje výrobky a predávajú ich priamo spotrebiteľom. Reforma z roku 2013 podporuje priamy predaj potravinových výrobkov, napríklad na farmárskych trhoch.

Približne polovica obyvateľov EÚ žije vo vidieckych oblastiach. Prežitie a zachovanie týchto komunit závisí práve od poľnohospodárstva. Keby poľnohospodárska činnosť ustala, v mnohých oblastiach by vznikol problém s opustenou pôdou.

Preto SPP poskytuje poľnohospodárom finančnú pomoc, aby sa zabezpečilo, že aj naďalej budú obrábať pôdu a aby sa vytvorili ďalšie pracovné miesta pri obnove obcí, ochrane krajiny, projektoch v oblasti kultúrneho dedičstva či mnohých iných úlohách, ktoré priamo alebo nepriamo súvisia s poľnohospodárstvom a vidieckym hospodárstvom.

STARNUTIE POĽNOHOSPODÁROV

Zdroj: Eurostat, 2013.

To pomáha zabrániť vyludňovaniu vidieka v časech vysokej nezamestnanosti a slabej ponuky pracovných miest. Zachovávanie a zlepšovanie verejných služieb, ako sú školy či zariadenia zdravotnej starostlivosti, motivuje ľudí, aby zostali na vidieku a vychovali tam aj svoje deti.

Je potrebné posilniť dynamiku malých rodinných poľnohospodárskych podnikov. Mnoho poľnohospodárov má viac ako 55 rokov a v dohľadnom čase prestane v poľnohospodárstve aktívne pôsobiť. Európska únia uznáva, že veková štruktúra poľnohospodárov vzbudzuje obavy. Ak majú európske vidiecke oblasti úspešne zvládnuť výzvy, ktorým v súčasnosti čelia, je nevyhnutné zamerať politiky na pomoc mladým poľnohospodárom v ich začiatkoch.

Poľnohospodárstvo potrebuje mladých ľudí.

Na vytvorenie rastu a zamestnanosti v Európe sú potrební efektívni a konkurencieschopní poľnohospodári.

SPP podporuje konkurencieschopnosť a inovácie

SPP pomáha poľnohospodárom pri zvyšovaní produktivity a rozvíjaní ich technických zručností.

V počiatkoch SPP povzbudzovala poľnohospodárov, aby používali moderné stroje a nové technické postupy vrátane chemických hnojív a prípravkov na ochranu rastlín, ktoré boli nevyhnutné, pretože v tom čase bolo prioritou vyrábať pre obyvateľstvo viac potravín.

Táto politika bola účinná – produktivita sa zvýšila. Úrodnosť vzrástla, no od roku 2000 sa veľmi nemení. V nasledujúcich rokoch budú mať výskum a inovácie zásadný význam pre poľnohospodárov pri dosahovaní vyššej produkcie z menších zdrojov.

Vzhľadom na vzniknuté potravinové prebytky sa ťažisko politiky zmenilo. V súčasnosti SPP pomáha poľnohospodárom:

- hospodáriť tak, aby sa znížili emisie skleníkových plynov,
- používať ekologické poľnohospodárske techniky,
- splňať normy verejného zdravia, environmentálne normy a normy týkajúce sa dobrých životných podmienok zvierat,
- vyrábať a uvádzať na trh kulinárske špeciality svojho regiónu,
- produktívnejšie využívať lesy a zalesnené oblasti,
- rozvíjať nové spôsoby využitia poľnohospodárskych výrobkov v odvetviach ako kozmetika, výroba liekov či remeselná výroba.

Prostriedky EÚ na výskum sú určené na vývoj nových poľnohospodárskych systémov, vďaka ktorým dokážu poľnohospodári reagovať na mnohé budúce výzvy.

V neposlednom rade k nim patrí zmena klímy a narastajúci tlak na prírodné zdroje. V budúcnosti budú musieť poľnohospodári vyprodukovať viac potravín z menšieho množstva zdrojov. To je možné dosiahnuť prostredníctvom vývoja nástrojov, ako sú inováčne partnerstvá zamerané na podporu inovácií v poľnohospodárstve prepojením výskumu s poľnohospodárskou praxou a uľahčením komunikácie a spolupráce medzi rôznymi zainteresovanými stranami (poľnohospodármi, poradcami, predstaviteľmi agrobiznisu, vedeckými pracovníkmi, úradmi atď.).

Modernizácia je ďalšou prioritou spoločnej poľnohospodárskej politiky

Modernizácia fariem vždy bola a stále je dôležitým cieľom SPP. Mnohým poľnohospodárom v EÚ sa vďaka grantom podarilo zmodernizovať svoje poľnohospodárske budovy a techniku. Ďalší využili granty na zlepšenie kvality svojich hospodárskych zvierat a podmienok, v ktorých sa tieto zvieratá chovajú.

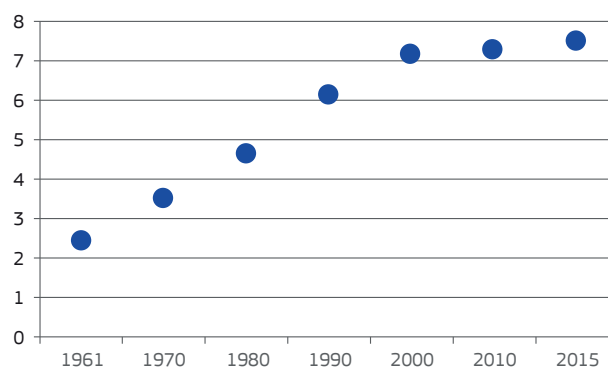
Je potrebné zabezpečiť, aby modernizácia pomáhala poľnohospodárom zvyšovať ich konkurencieschopnosť a uplatňovať environmentálne udržateľné techniky.

Opatrenia na rozvoj vidieka v rámci SPP zostanú významným faktorom urýchlenia zmien a pokroku. Vďaka nim poľnohospodári budú mať aj naďalej príležitosť zdokonaľovať svoje farmy a vidiecke prostredie ako také.

V nasledujúcom desaťročí sa zvýši výkonnosť a konkurencieschopnosť našich poľnohospodárov.

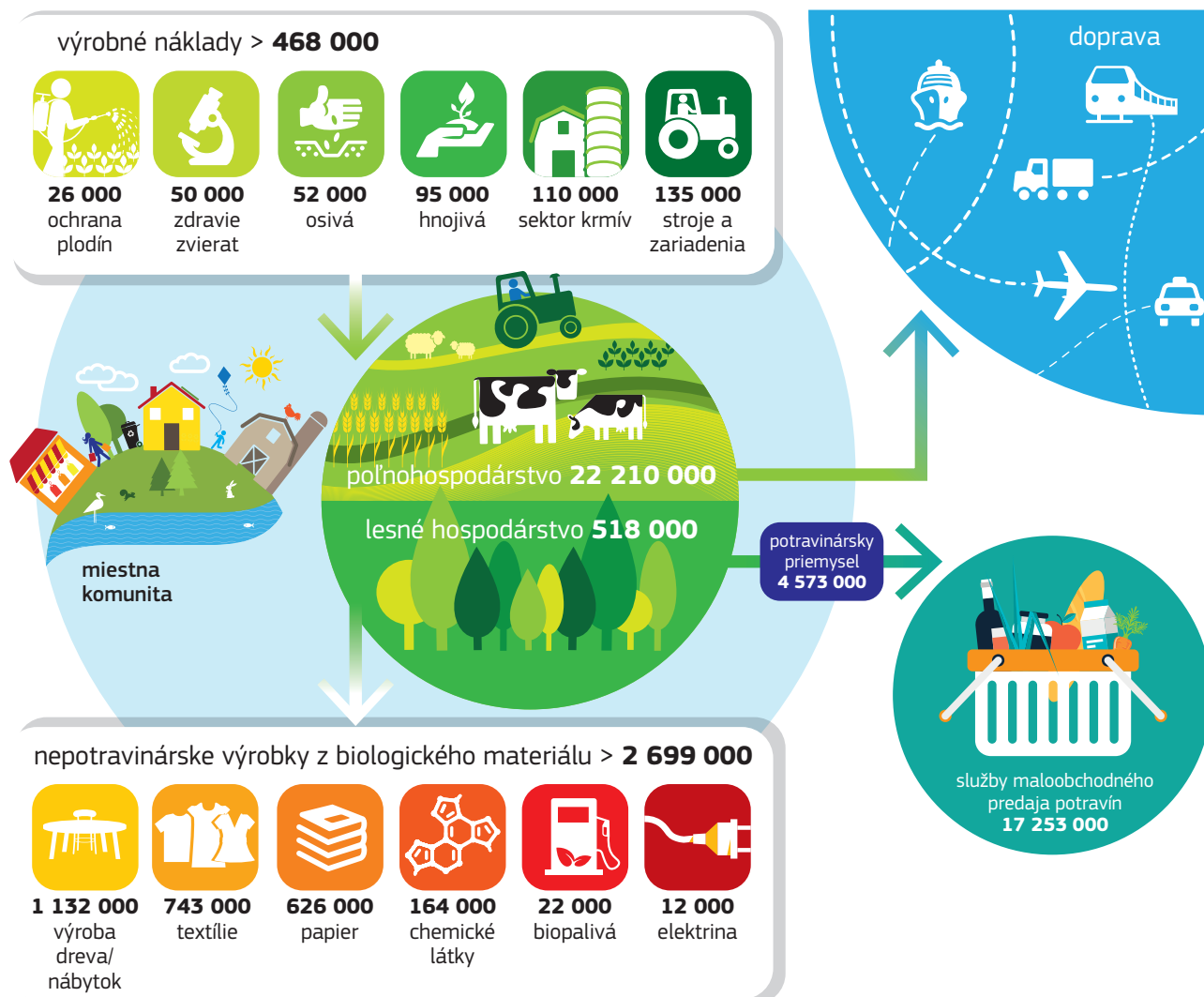
Európska únia plánuje medzi rokmi 2014 a 2020 poskytnúť poľnohospodárom takmer 4 milióny miest na kurzoch odbornej prípravy a 1,4 milióna poradenských sedení so zameraním na hospodársku a environmentálnu výkonnosť poľnohospodárskych

VÝKONNEJŠÍ POLNOHOSPODÁRI: VÝNOSY PŠENICE V PŮVODNÝCH ŠIESTICH ČLENSKÝCH ŠTÁTOCH

Výnos v tonách na hektár. Zdroj: Európska komisia.

POČET OSÔB ZAMESTNANÝCH V POĽNOHOSPODÁRSTVE, LESNOM HOSPODÁRSTVE A SÚVISIACICH ODVETVIACH

(*) zamestnanie na plný a čiastočný úväzok

Údaje sú z rokov 2012 až 2013 (poľnohospodárstvo, potravinársky priemysel a služby maloobchodného predaja potravín) a 2009 (ostatné sektory).

Zdroje: Spoločné výskumné centrum, publikácia „Biohospodárstvo EÚ v číslach“, 2015; Eurostat, Štrukturálna podniková štatistika, 2015; Eurostat, Štrukturálne zisťovanie fariem, 2013. V prípade údajov o výrobných nákladoch: zdroje z príslušného odvetvia.

podnikov. Približne 335 000 poľnohospodárov môže očakávať pomoc v oblasti investícií zameraných na prebudovanie a modernizáciu fariem a 175 000 mladých poľnohospodárov dostane podporu na rozbehnutie vlastného podniku.

Popri grantoch a pôžičkách, ktoré zohrávajú dôležitú úlohu, existujú aj iné spôsoby podpory poľnohospodárov. Tie zahŕňajú napríklad systémy finančnej zábezpeky či poistenie.

Prečo poľnohospodári nemajú vždy spravodlivé podmienky?

Farmy sú väčšinou pomerne malé. Priemerný poľnohospodár v EÚ má iba 16 hektárov pôdy (ekvivalent asi 22 futbalových ihrísk) a 66 % fariem je dokonca menších ako päť hektárov.

Z dôvodu malej rozlohy fariem môžu mať poľnohospodári ťažkosti so získaním najlepšej trhovej ceny za svoje výrobky. Ich úsilie o zlepšenie kvality a pridanie hodnoty sa nemusí na trhovej cene vôbec odradiť.

SPP čoraz viac pomáha poľnohospodárom posilniť ich vyjednávaciu pozíciu voči ďalším aktérom potravinového reťazca.

EÚ pomáha poľnohospodárom tým, že podporuje:

- zakladanie organizácií výrobcov, ktoré umožňujú poľnohospodárom vytvárať skupiny a predávať svoje výrobky kolektívne, vďaka čomu získavajú v rámci potravinového reťazca väčšiu trhovú silu,
- iné formy spolupráce, ktorých cieľom je poskytnúť poľnohospodárom viac vplyvu na trhu a zvýšiť tak ich zisk i konkurencieschopnosť,

Mnohé programy EÚ prispievajú k dobrej povesti Európy v oblasti kvality potravín.

- špecializované typy výroby, ako napríklad ekologické poľnohospodárstvo,
- zmluvné vzťahy v rámci celého potravinového reťazca,
- vytváranie podielových fondov a systémov poistenia, ktoré poľnohospodárom pomáhajú lepšie reagovať na nestabilitu trhu či rýchlo klesajúce ceny.

Riadenie rizík a marketingové nástroje môžu zlepšiť pozíciu poľnohospodárov v potravinovom reťazci. Vďaka reforme z roku 2013 je pre poľnohospodárov, ktorí chcú využiť tieto nástroje, k dispozícii finančná podpora.

Kvalitné potraviny – kľúč k úspechu

Európa je známa širokým výberom kvalitných jedál, vína a piva, čo dokazujú jej bohaté kulinárske tradície.

V snahe o bezpečnosť a vysokú kvalitu potravín Európa v priebehu rokov vytvorila širokú škálu nástrojov. Patria sem obchodné normy, systémy kvality, ktorých cieľom je identifikovať výrobky osobitnej akosti, systémy certifikácie či hygienické predpisy.

OBCHODNÉ NORMY. Tieto normy sa vzťahujú na väčšinu poľnohospodárskych výrobkov. Vymedzujú kategórie výrobkov, minimálne normy, ktoré sa majú dodržiavať, i určité požiadavky na označovanie. Informujú spotrebiteľa (napríklad o pôvode alebo odrodách ovocia a zeleniny) a umožňujú porovnávať ceny medzi výrobkami podobnej kvality. Tieto normy zjednodušujú obchodovanie v Európe.

SYSTÉMY KVALITY, KTORÝCH CIEĽOM JE IDENTIFIKOVAŤ VÝROBKU OSOBITNEJ AKOSTI.

V súvislosti so zemepisným pôvodom výrobkov existujú tri označenia: „chránené označenie pôvodu“, „chránené zemepisné označenie“ a „zaručená tradičná špecialita“. Aký je medzi nimi rozdiel?

- Chránené označenie pôvodu charakterizuje potravinové výrobky, ktoré sú vyrobené výlučne vo vymedzenej zemepisnej oblasti pomocou uznávaných techník a prísad z daného regiónu a ktorých charakter súvisí s ich zemepisným pôvodom. Táto kategória zahŕňa mnohé syry (napríklad Queso Manchego), mäsové výrobky (ako šunka prosciutto di S. Daniele), olivový olej (Umbria, Kalamata, Montoro-Adamuz), ovocie a zeleninu, a samozrejme, množstvo vín.
- Chránené zemepisné označenie pomenúva potraviny, ktorých kvalita alebo povest súvisia s regiónom, kde prebehla aspoň jedna časť výroby. Medzi takéto výrobky patrí pivo (Münchener Bier, Českobudějovické pivo), mäso (Scottish beef, mnohé druhy francúzskej hydiny) a tiež pekárenské výrobky a ryby (najmä Scottish Farmed Salmon).
- Zaručená tradičná špecialita (ZTŠ) je označením kvalitných európskych potravín vyrobených podľa tradičnej receptúry, ako je to v prípade ZTŠ Kriek (Belgicko, pivo), ZTŠ Hollandse maatjesharing (Holandsko, výrobok z rýb), ZTŠ File Elena (Bulharsko, mäsový výrobok) či ZTŠ Prekmurska gibanica (Slovinsko, zákusok).

Chránené označenie pôvodu – európska značka kvalitných potravín s garantovaným zemepisným pôvodom.

Chránené zemepisné označenie – európska značka kvalitných potravín úzko spojených s určitým regiónom.

Európske logo pre ekologické poľnohospodárske výrobky.

Zaručená tradičná špecialita – dôraz kladený na tradičný charakter, pokiaľ ide o zloženie alebo spôsob výroby.

EKOLOGICKÉ POĽNOHOSPODÁRSTVO. Existuje špeciálna európska značka pre produkty ekologického poľnohospodárstva, ktorá zaručuje, že európske normy výroby v tejto oblasti boli splnené. Ekologické poľnohospodárstvo rešpektuje prirodzený životný cyklus rastlín a živočíchov a minimalizuje náš vplyv na životné prostredie. Metódy výroby zodpovedajú presným a prísny európskym právnym predpisom.

SYSTÉMY CERTIFIKÁCIE. Systémy dobrovoľnej certifikácie kvality potravín zaručujú dodržiavanie špecifikácií týkajúcich sa napr. požiadaviek na ochranu životného prostredia, dobré životné podmienky zvierat, organoleptické vlastnosti či spravodlivý obchod. Európska komisia vypracovala usmernenia s cieľom zosúladiť tieto systémy, obmedziť tlak na výrobcov a zabezpečiť, aby spotrebitelia neboli uvedení do omylu.

HYGIENICKÉ PREDPISY. Tieto predpisy sa uplatňujú „od výroby až po konzumáciu“, a to v prípade potravín vyrobených v EÚ alebo dovezených z tretích krajín. Stratégia EÚ v oblasti potravinovej bezpečnosti je založená na pravidlách spojených s bezpečnosťou výrobkov určených na ľudskú spotrebu alebo používaných ako krmivá, nezávislých a verejne dostupných vedeckých odporúčaníach, zárukách a práve spotrebiteľa prijať plne informované rozhodnutie.

Prostredníctvom opatrení týkajúcich sa rozvoja a propagácie vidieka Európska komisia a členské štáty EÚ podporujú poľnohospodárov, ktorí sa zaviazujú ku kvalite.

EÚ otvára svoj trh pre rozvojové krajiny

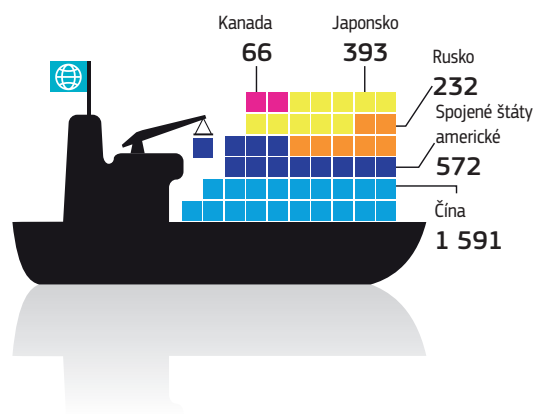
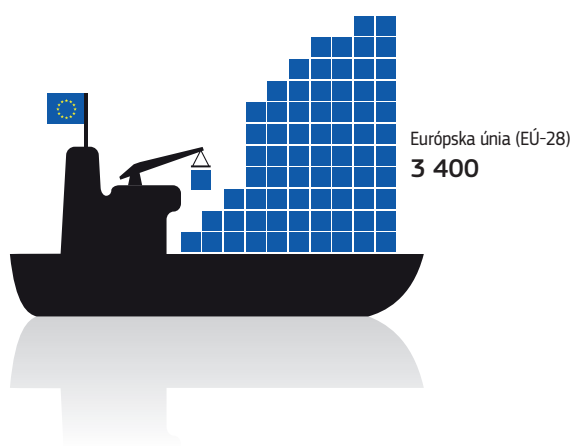
Európska únia je suverénne najväčším svetovým dovozcom potravín.

Prostredníctvom svojej zahraničnej rozvojovej politiky pomáha rozvojovým krajinám predávať ich poľnohospodárske výrobky v rámci Únie. Na tieto účely im poskytuje preferenčný prístup na svoj trh.

V roku 2015 Európska únia doviezla z najmenej rozvinutých krajín agropotravinové výrobky v hodnote 3,4 mld. €. Zvyšných päť najväčších dovozcov (USA, Japonsko, Rusko, Čína a Kanada) pritom z týchto krajín v tom istom roku celkovo spolu doviezlo výrobky len v hodnote 2,9 mld. €.

V oblasti obchodu a spolupráce udržiava EÚ s tretími krajinami a regionálnymi obchodnými blokmi rozsiahle väzby. Okrem toho uzatvorila (alebo pripravuje) dvojstranné obchodné dohody so svojimi blízkymi susedmi a inými krajinami, ako aj dohody o hospodárskom partnerstve s rozvojovými krajinami.

DOVOZ POĽNOHOSPODÁRSKÝCH VÝROBKOV Z NAJMEJŠI ROZVINUTÝCH KRAJÍN ZO STRANY EÚ A INÝCH KLÚČOVÝCH KRAJÍN

Európa je významným vývozcom kvalitných potravín

Vďaka svojmu priaznivému podnebiu, úrodnej pôde a technickej zdatnosti poľnohospodárov je Európa jedným z najdôležitejších svetových producentov poľnohospodárskych výrobkov.

Produkcia potravín sa však bude musieť zvýšiť na celosvetovej úrovni, ak má uživiť svetovú populáciu, ktorá bude v budúcnosti výrazne rásť. Európska únia prostredníctvom SPP zohráva významnú úlohu pri riešení tejto otázky. Preto je potrebné, aby naďalej investovala do svojho poľnohospodárskeho sektora.

Vďaka množstvu, rôznorodosti a kvalite výrobkov je EÚ popredným vývozcom. V skutočnosti je dokonca najväčším vývozcom poľnohospodárskych produktov, pričom ide prevažne o spracované výrobky a výrobky s vysokou pridanou hodnotou. EÚ však nie je len veľmi dôležitým vývozcom poľnohospodárskych výrobkov – takisto dôsledne riadi ich prebytok. Vyvážené poľnohospodárske výrobky tvoria až 25 % obchodného prebytku Únie.

EÚ je jedným z najdôležitejších a najaktívnejších členov Svetovej obchodnej organizácie (WTO) a zohráva konštruktívnu úlohu v navrhovaní inovatívnych a progresívnych spoločných pravidiel svetového obchodu, a to aj v oblasti poľnohospodárstva. Podporou úlohy WTO pomáha Európska únia zachovávať slobodný, spravodlivý a otvorený systém obchodovania pre všetky krajiny na svete.

VÝVOZ EÚ PODĽA SEKTORA

stroje a zariadenia **20 %**

chemické látky **10 %**

farmaceutické výrobky **9 %**

poľnohospodárstvo **8 %**

vozidlá a ich časti **7 %**

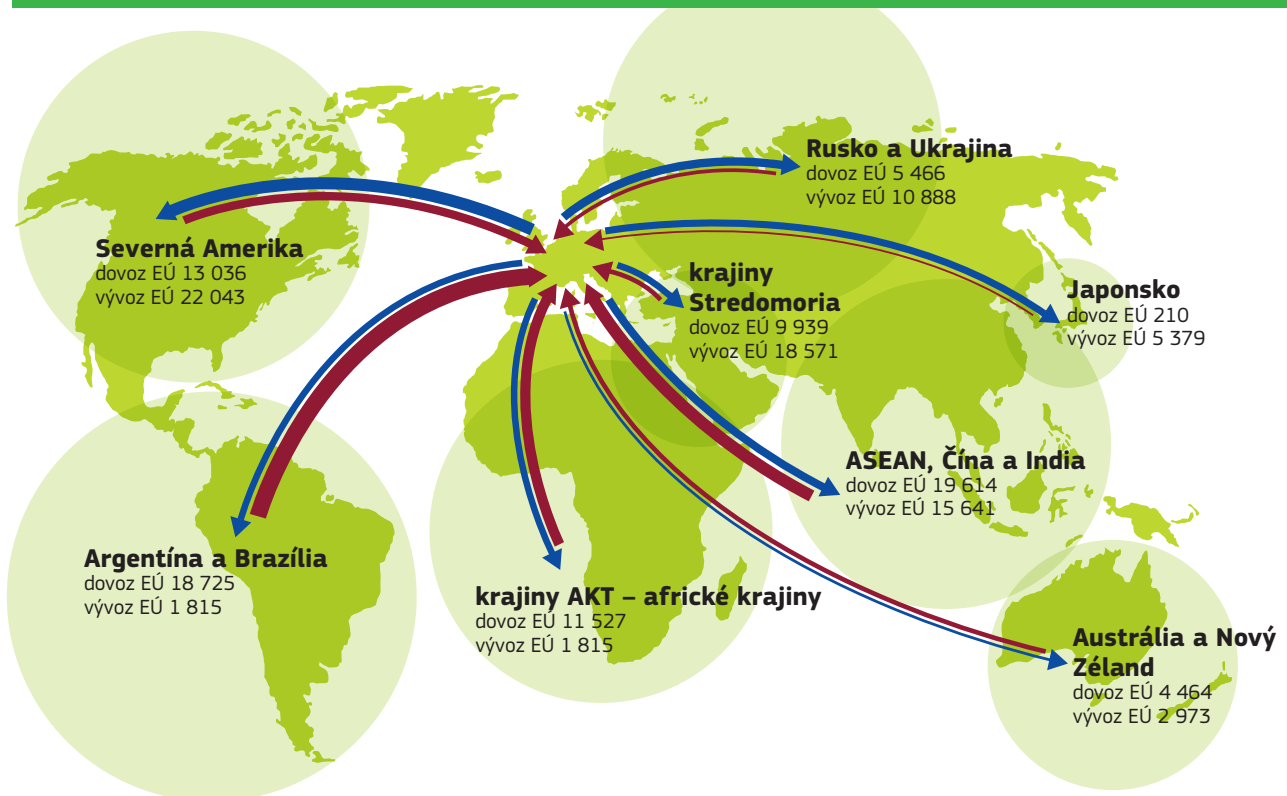
textílie **3 %**

stavebné zariadenia **2 %**

Údaje platia pre EÚ-28 za rok 2015.
Zdroj: Európska komisia.

Tok dovozu a vývozu poľnohospodárskych výrobkov do a z Európskej únie je zobrazený nižšie.

OBCHOD EÚ S POĽNOHOSPODÁRSKYMÍ VÝROBKAMI

Európske poľnohospodárstvo do roku 2020: riešenie budúcich výziev

Spoločná poľnohospodárska politika nás zásobuje potravinami a zabezpečuje nám zdravé, vysokokvalitné a bezpečné produkty za dostupné a spravodlivé ceny.

SPP sa postupne rozvíja, aby sa prispôbila zmenám hospodárskych podmienok a požiadavkám občanov. Drvivá väčšina občanov túto politiku podporuje a uznáva jej zásadný prínos.

V roku 2013 došlo k reforme politiky s cieľom reagovať na výzvy budúcnosti. Dnes SPP berie do úvahy očakávania spoločnosti a v budúcnosti bude viesť

k ďalekosiahlym zmenám: priama podpora bude spravodlivejšia a zohľadní ekologický aspekt, pozícia poľnohospodárov voči iným aktérom v potravinovom reťazci sa posilní a politika ako celok bude efektívnejšia a transparentnejšia. SPP predstavuje dôraznú reakciu EÚ na výzvy týkajúce sa potravinovej bezpečnosti, zmeny klímy, rastu a pracovných miest vo vidieckych oblastiach. Táto politika bude naďalej podporovať inteligentný, trvalo udržateľný a inkluzívny rast.

Rovnako ako počas uplynulých 50 rokov sa bude vyvíjať a aj v budúcnosti prinesie výhody všetkým občanom EÚ.

Ďalšie informácie

- ▶ **Webová lokalita Európskej komisie o poľnohospodárstve:** http://ec.europa.eu/agriculture/index_sk.htm
- ▶ **Máte otázky o Európskej únii? Pomôže vám služba Europe Direct:** 00 800 6 7 8 9 10 11
https://europa.eu/european-union/contact_sk

